

Núm. 532

Any XI

Barcelona 10 de Novembre de 1898

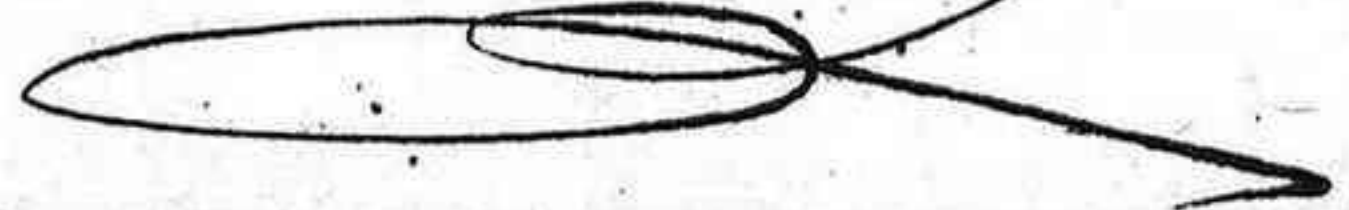
LA TORRESA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Andrea Arnelina
Carrera

De dijous á dijous

L' ASSOCIACIÓ DE COROS DE CLAVÉ

QUAN fa algunas setmanas correu pels periódichs barcelonins la noticia de que un president de la Associació de Coros de Clavé s' havia posat al nivell de qualsevol empleat del govern, escapantse ab los fondos dels seus consocis, LA TOMASA no dedicá una sola ratlla á un fet, que relatat aixís en forma llisa y planera al hora que significava la tara d' un individu, podia, si no 's donavan tots los detalls, sombrejar lleugerament—pero sombrejar al fi—lo bon nom de la colectivitat

LA TOMASA qu' en mil ocasions ha demostrat son amor á la obra de 'n Clavé; LA TOMASA que com poden suposar nostres lectors, podia per cent diferents conductes penetrar en l' *intringulis* del assumpto y parlar clar desde 'l primer moment, ampliant la noticia y desvanixent tal volta suspicacias y judicis temeraris d' elements que, modernisadors y *soi disant* perfeccionadors de la música de 'n Clavé, son 'ls pitjors enemichs que la institució coral compta, per quant tendeixen á desorganizar la gran familia dels coristas catalans, LA TOMASA repeteixo, preferí guardar silenci y esperar ab la prudencia que proporciona la seguritat, l' hora de donar compte d' una crisi qu' ha passat l' «Associació de Coros de Clavé» pero qu' al mateix temps es lo punt de partida d' una nova era, mes vigorosa y mes esplendenta, si cab, que la passada.

«L' Associació dels Coros de Clavé», ha conquistat desde sa fundació y á copia d' entusiasmes y de sacrificis, la importancia d' una verdadera institució popular. Sos viatjes anyals, sos festivals *mónstruos*, sas festas caritatives han adquirit carta de naturalesa en las costums de nostra terra. Periódicament y per totas las encontradas catalanas 's veuhen bellugar verdaders exércits de coristas que, ab l' alegria de la juventut y ab la fe del creyent, 's mouhen, viatjan, remorejan y cantan. Aquet moviment seguint las lleys fisicas es vida y aquesta vida 's manifesta en dugas formas casi sempre lligadas intimament; lo cultiu del art y l' exercici de la mes noble de las virtuts; la caritat.

Lo centre ó com si diguessim lo cervell de l' «Associació» resideix á Barcelona. Las ramificacions, los nervis del moviment, s' extenen á tota la patria catalana desde Figueras á Valencia; de Saragossa á Mahó.

Lo fluit vital s' exten del cervell á la periferia, per medi del orgue oficial de l' Associació que es lo periódich quinzenal *La Aurora* é instantáneament sas pulsacions se senten per tots los indrets de la terra catalana fent bategar deu ó dotze mil cors, removent unas quantas mils llars y organisant eixas expedicions á Valencia y á Mallorca, á Madrid y á Bilbao á Saragossa y á Sant Sebastiá, qu' han sigut l' admiració de propis y d' estranys y un dels millors timbres de gloria de la Catalunya obrera.

Ab eixos procediments l' «Associació de Coros de Clavé» ha perpetuat lo llegat del Mestre, L' immortal

poeta que músich y sociòlech en una pessa, somniava ab lo desvetllament y ab la perfecció de la classe proletaria per medi de l' art. Lo genial demócrata que volia unir cent pobles ab l' ideal de *Progrés Virtut y Amor* ha trobat son executor testamentari en l' «Associació dels Coros».

Desvetllinse altres enhorabona, en buscar refinaments y *snobismes* mes ó menys discutibles; treballin altres si 'ls plau, en fer música. Pero deixin á l' «Associació fer obra de sociòlech; deixin á l' «Associació» fer una democracia instruida y honrada base dels futurs destins de nostra patria. Baix aquest punt de vista, l' Associació porta vinculada en son estandart la herencia de Clavé. Baix aquest punt de vista l' Associació es una Institució catalana.

Donchs aqueixa Institució ha estat per un moment en perill de mort.

Un fill del treball, un modest obrer de la Barceloneta tot nervi, tot constancia y desinterés, que mamà l' esperit de 'n Clavé junt ab la llet materna, l' Eusebi Benages en fi, iniciá l' unió dels coros fa uns vuyt ó nou anys allá en un modest cafetí del carrer de Ponent. Un núcleo d' obrers entusiastas 's posá resoltament al seu costat (entre ells s' hi contava nostre anyorat amich Manel Gardó),

A copia d' energia y de constancia; á forsa de puny y desinterés, l' Associació aná creixent creixent fins al grau d' ufanor que tots li sabèm; extengué sa brancada per tota la terra catalana y fins per fora d' ella, portá 'l apellido gloriós de Clavé á totas parts; honrá 'l nom de Catalunya en totas las grans ciutats espanyolas y feu admirar aquesta benehida terra en las altras regions.

Pero... seguint las lleys humanas entrá 'l *corch* en l' Associació quan mes robusta aparentava. Lo nervi de la colectivitat en Benages, 's creá enemichs; sa mateixa valúa li suscitá antagonismes. Y en resúm sos consocis, fent potser poch apreci de 'ls mil sacrificis qu' havia esmersat en profit de tots; estimant tal volta en poch son desinterés exemplar y sa idolatria per la institució coral, feren (alguns d' ells) esqueneta á un ambició vulgar, á un ex-munyidor electoral que lográ intrigant als uns, y afalagant als altres ab un xich d' aixarop de bech, calarse l' ambicionada presidencia.

Aquest fou lo qui, segóns 'ls diaris, *tocá pirandó* ab fondos de la Associació de 'ls Coros. Lo *munyidor* electoral coneixedor de tots 'ls secrets de la politiqueria, acostumat á *torejar* candidats y á pervertir electors; ab l' estómach fet á totas las bruticias de la política, entrá en l' Associació com en país conquistat y á imatge y semblansa de 'ls regidors de qui fou *corre-ve-y-dile*, saquejá cautelosament la caixa del *comú* deixant l' Associació poch menys que llensada per portas. Aquest *fulano*, 's diu Eusebi Fernández y son nom obra en los registres de la policia perque siga detingut, allí *donde fuere habido*.

Diumenje, l' Associació de Coros de Clavé estava de gran festa. Quaranta dugas socie'ats de Barcelona y son Pla ab sos respectius estandarts y previ un lluhit *passacalle*, comparegueren en lo Palau de Bellas Arts, ahont una concurrencia de quatre mil ánimas va rébrels ab grans aplausos

Allí, mil doscents coristas, rumbejant la vermella barretina y ajudats de la Banda Municipal y de 'ls orgues eléctrichs feren vibrar ab vigorosos accents las cordas totas de la lira catalana. Allí la hermosa contract Huguet y la eminent *diva* Carrera junt ab altres distingits artistas deleytaren á la concurrencia al pas que donaren un óscul de protecció á la obra de Clavé.

¡Allí 's demostrá la vitalitat de l' Associació posant á salvo l' honor y reintegrant moneda sobre moneda las

tres mil pessetas robadas per l' ex-president!

Allí, finalment, al acabarse 'l concert 'ls coristas catalans afirmaren un cop mes ab los briosos compassos de *La Maquinista que*

*Es lo pa de la familia
la suhor del home honrat
y que 'ls timbres mes honrosos
son los timbres del treball.*

¡Y com no?... Si per demostrarho, á pochs passos d' allí, en lo Palau de Justicia d' enfront, hi ha 'l Jutjat, y en lo Jutjat unas providencias y en las providencias un nom, ahir apreciat per tots 'ls coristas y avuy deshonrat y envilit baix lo pes d' una denuncia criminal?

BERTRÁN DE L' OS.

LO LLAPIS ROIG

(Faula d' actualitat)

DINS d' un tronat estutx
perdut en 'ls Encants entre un rebutx
d' objectes d' escriptori
que, tronats, per' xó encare feyan goig,
movían gros desori
un regle, un llapis negre y un de roig.

Lo llápis negre, un *Fáber* dels millors,
fort, puntós, que quan feya punt ó coma
no 's deixava esborrar may per cap goma,
de llápis de color

no 'n podia pas veure un ni en pintura:
d' aquí que dins l' estutx váren tenir
grans qüestions, ab 'l roig sense cordura;
fins que hi va intervenir
lo regle ab rectitut, se m' assegura.

Lo roig un llápis era
molt groixut, ordinari, un... ¡llapideral
que no més era bó per' senyalar
ò tatxar algun nom,
pero que ni servía per' ratllar
perque 's gastava aviat sens' saber com.

Comensá 'l... llapidera per volguer
rebaixar ¡poca-pena!
la importancia del negre ab tota mena
de burlas: que com tants n' hi arriba á haver
de negres, van á ral mitja dotzena;
qu' es útil sols per llibres de memorias,
y que totas sas glorias
se reduheixen á pendre direccions
y fer notas depressa ab mala lletra;
que 's deixa llepá en totas ocasions,
¡lo bru!... etcetra, etcetra.

Lo negre, sense moure
la punta, s' ascoltaba aquell acopi
d' injurias com aquell que sentís ploure;
empró, per amor propi,
demanà la paraula en la tal Junta
y à n' el roig li clavá aixó, qu' es de punts;
—Ja no haurías de ser roig de mal pel,
encar' que pelat siguis,

per' dir lo que m' has dit. Per més que diguis,
brams de ruch ¿sabs? no pujan may al Cel.
¡Y després! Llápis roig y gos pelut,
ja se sab; primer mort que conegut.

No sè com t' atreveixes
á rebaixar la mèva dignitat,
quan tú may n' has gastat;
perque sempre serveixes
pera fer mal no més per tot arréu
hont passas, plana amunt y plana avall,
sense respectá, á voltas, un treball
que mereixent medalla li fás créu.

Y en los temps que mereixa més *censura*,
de la manera mes,.. d' aixó y senzilla
crucificas á qualsevol quartilla
sens'... d' alló, á la ventura;
quedant ferits de mort ¡ré hi pot la ciencial
per ta culpa, fills de la inteligencia
que perque veuhen massá als que... *deixonsas*
la honra de la patria, me 'ls... *dallonsas*.

En aixó, 'l regle—un regle bastant recte
com tot regle ha de ser, sí no s' espatlla,
per fé al llápis respecte
ja que ha de posá als llápissos á ratlla—
vá quadrarse ¡cóm qu' era tant quadrat!
y quan estava més entussiasmat
per la *Catilinaria* ben clavada
del *negrito*, tot d' una revolada
un senyó que portava uns bigotassos
agarrá als llápis fort,
pagá lo séu import
y dirigint sos passos
Ronda avall de Sant Pau, ab gran frescura
deya mirantse al roig:—Com hi há remon,
es un llápis molt digne de *censura*...

(Y... aqueix dia 'l vaig veure: encare dura
sent *creus rojas* á mitj *Paseig Colón*).

PEPET DEL CARRIL.

LA TOMASA
REBALLS

AVANTS DEL ESTRENO

- Miri: si 'l públich demana al autor, vinguem á buscar desseguida,
- ¿Y si demana 'l cap de vosté?
- Digui que no n' tinch.
- !Per xò... porque no m' agrada dir mentidas!

UNA DE TANTAS

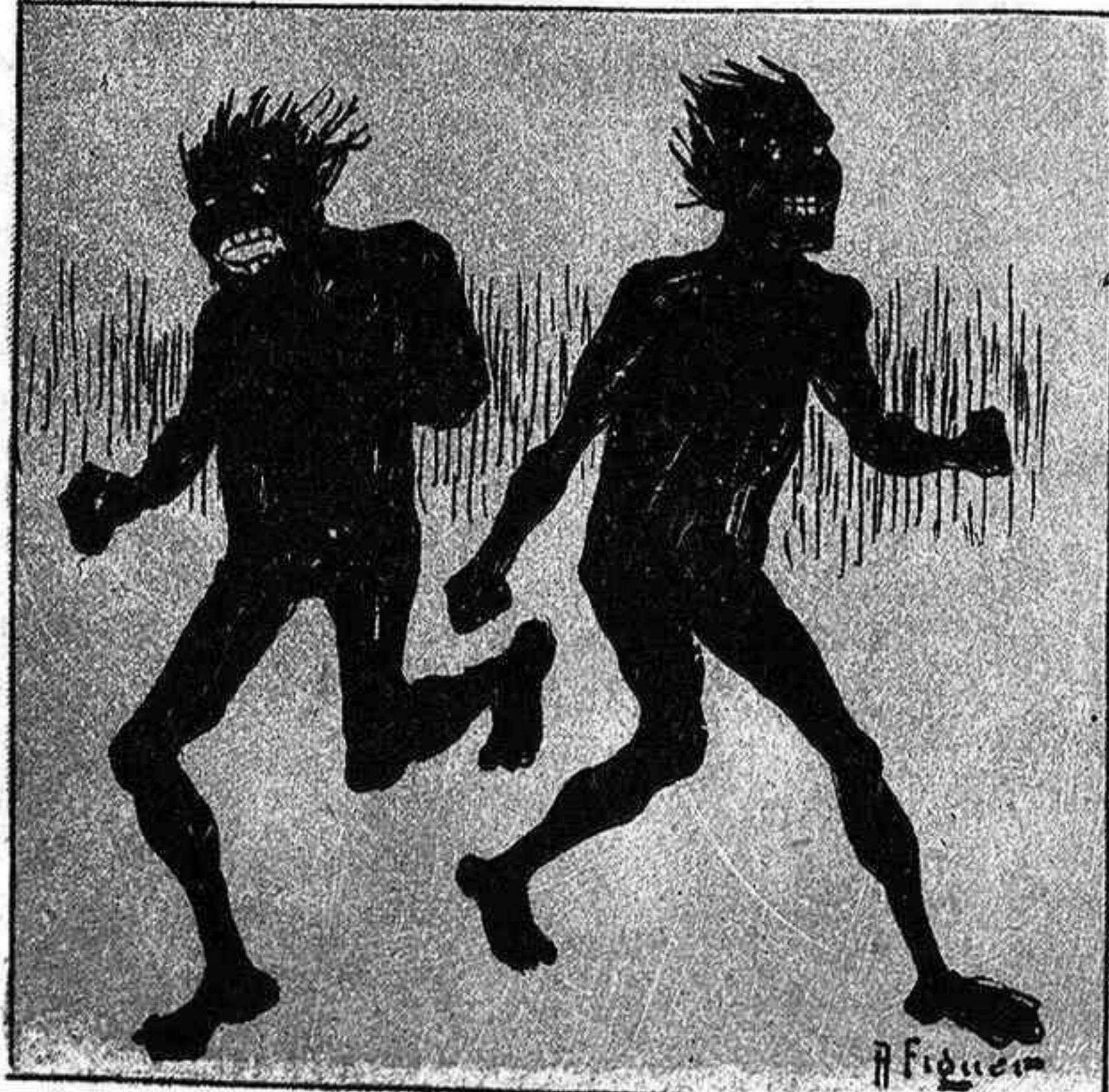
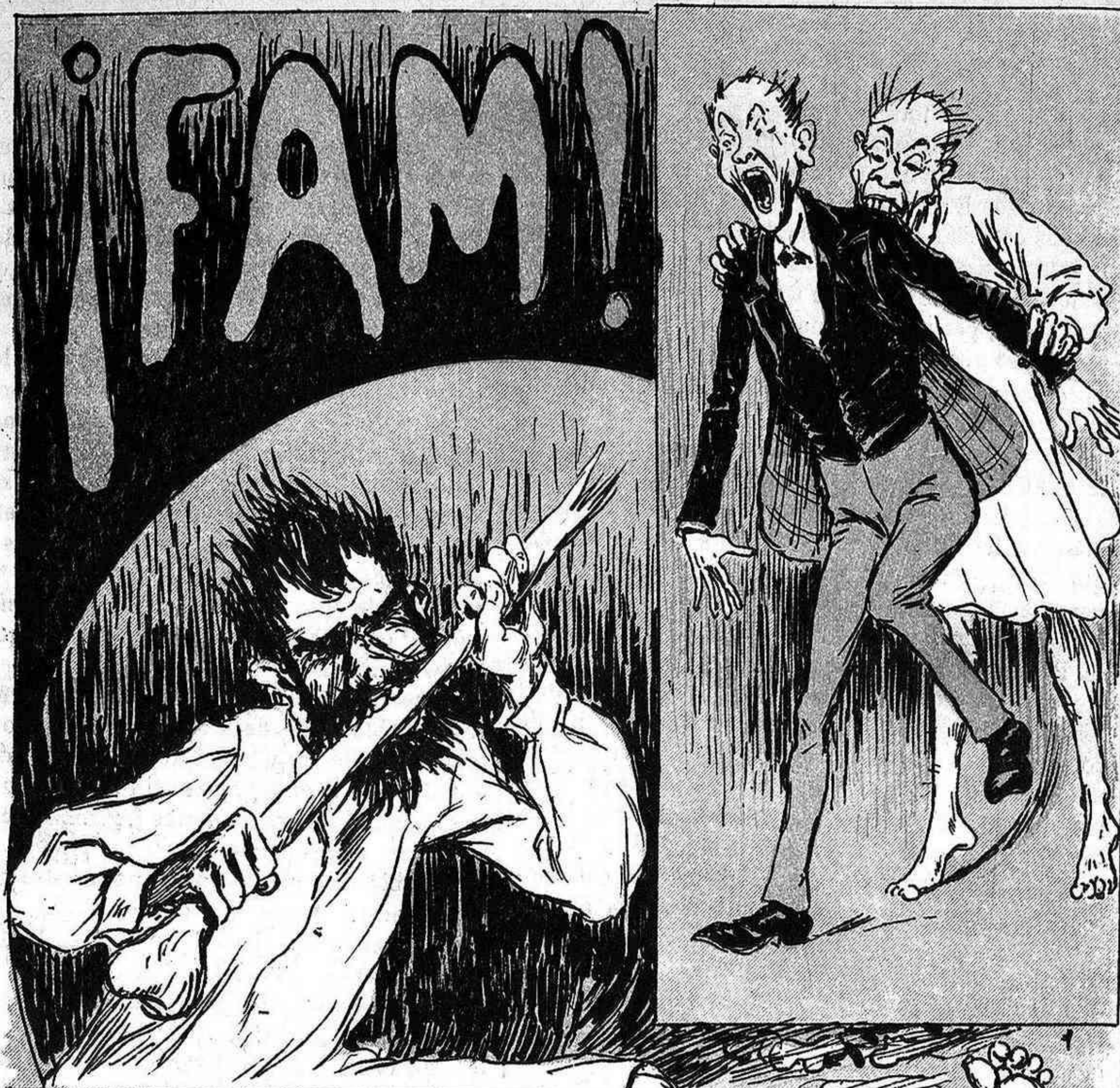

—Fins que 'ls homes de pessetas
à totas nos parin pis,
ab rahó no podrá dirse
que 's regenera 'l país.

—¿Com vols tu que la nació,
may pugui arreglarse, filla,
si las criadas de rumbo
ja no deu la cajetilla.

LA TOMASA
LOS BOJOS POBRES DE SANT BOY

Diu que passen tanta gana,
qu' hasta arreplegan 'ls ossos
y quan hi va un visitant,
ab furor, lo fan á trossos.

Regeneració del país

ARA que tots los homes mes ó menos públichs han emés la seva opinió respecte dels medis qu' han de adoptarse pera convertir la desgraciada Espanya en altra terra de Xauxa, ahont, segons comptan las crónicas, hi havia rius de mistela y 's fermavan los gossos ab llangonissas, lo llicenciat que suscriu, qui té tota la *solemnitat* de la pobresa, y, per lo tant coneix millor que 'ls *peixos grossos* las necessitats del país, se permet també, encare que ningú li demani, donar cullerada al assumpto. Pare: me atenció:

Infelissos y pacientíssims espanyols: ¡Salut y fraternitat!

Després d' haver dejunat tres días ab las sevas nits y d' haverme escalfat lo magí en la soletat del quarto sota-terrat qu' habito, hi descubert qu' Espanya está tan malament com aquell relotje de la Rambla de las Flors, que senyala *tres quarts de quinze*. Pera salvarla no s' han d' emplear los ùngüents y cataplasmas que volen plantificarli á n' al clatell los metjes vellots que la rodejan, sino que s' ha de comensar per arrancarli la vestimenta de vellut tronat que porta sobre y despullarla de la camisa fina, pero bruta y esqueixada, qu' está en contacte ab sas carns, pera posarli luego un vestit de cotó, pero nou y net, y una camisa de la mateixa materia, pero nova y neta. Han d' arrancárseli també 'ls sabatots qu' ara porta y que recordan un calsat flamant, pera ferli calsar unas senzillas espartenyas. Los metjes de que us hi parlat serán despedits acte contínuo á fum dels sabatots que se li treguin á la malalta, y serán cridats ab tota necessitat uns quants metjes joves que treballin mes per la gloria, que per las dos pessetas de la visita.

Ja veurèu com aquets metjes de la última fornada, clavarán quatre cops d' estisora á la embullada cabellera de la pacient, deixantli la closca mes pedrada que bola de billar, y luego li farán pendre un bany d' aygua bullenta, á fi y efecte de treureli tota la porqueria y *miseria* qu' está arrapada en lo seu escualit cos.

Aquell lleó magre y nafrat qu' ara jeu al peu del llit de la malalta, y que á pesar de faltarli 'ls unglots y 'ls *ossos* de la boca, vol passar per terrible, será substituït per un gos manso, pero leal... y valent quan lo cas arriui.

Ja ho diu lo ditxo; «No es tan fiero 'l leon...» lo qual nos ensenya, que 'l lleó te mes de fanfarrón que de fiero, y per lo tant hem de rematarlo y enviarlo á qualsevol Museo pera que 'l coloquin al costat d' una ovella embalsamada, si no volém continuar sent la imatge del lleó, puig jo crech que si havém arriuat á no tenir mes que la pell y l' os ho devém á las nostras fanfarronadas.

Després de tot; desde que molts fills de vehi por-

tan un revólver de sis tiros á la butxaqueta dels pantalóus, 'ls *lleons* ó 'ls *pinxos*, no tenen rahó de ser.

Molts dels que 's preocupan de la salvació d' Espanya, no troban verdaderas solucions, y si sols modos de donar, per fora, semblansa de sana á la malalta, sense cuydarse de la pudridura que té dintre, fent ab aixó, com lo cessant que després d' haverse donat uns tochs de tinta al seu ratat barret de copa y d' haver tret ab benzina las tacas de sa levita, creu qu' es tot un caballer, encare que ja compti sis messos d' empenyo la última camisa que va portar.

Y jo opino qu' Espanya ha de fer com lo comerciant arruinat, que llença á un recó 'l barret y las botas, se posa una gorra, una brusa y unas espartenyas, y llogantse de mosso exclama, convenut de que á copia de privacions y economias arrodonirá altra volta una fortuna: «¡Torném á comensar!»

Aquet comerciant arruinat que té ganas de tornar á ser home, inclina al treball als fills que 'l rodejan y cuyda de que la seva muller estalvihi fins una gota d' oli, per que sab per experiencia que molts gotas fan... un setrill.

A casa d' aquet comerciant tots son tormigas, qu' ab lo noble esfors del treball aseguran lo benestar del dia de demá, y aquet dia arriba, plé de goig y dolsesas. Y quan algun envejós, vol derruir aqueixa casa aixecada sobre tan fermos fonaments, cau vensut per la seva impotencia.

Ara bè; com qu' una nació no es mes qu' una casa gran, tot aquell que en ella ganduleji, tot aquell que pretengui menjarse la sopa boba, ha d' anularse com á parássit del arbre nacional.

No han de senyalar-se un á un los parássits d' Espanya; ja ho he dit: son los que no treballan... y á n' aquets prou los coneixém tots los que sabém que mitja pesseta val cinquanta céntims.

Pero lo que han de fer tots los espanyols honrats, es sortir de la indiferencia ab que 's miran las cosas mes trascendentals, y així suprimirém los medis de desarrollo d' aquets terribles parássits, com son aqueixas eleccions de *pares de la patria* calificadas de farsas, sense que ningú dongui ni un sol pas per treure als mals actors que las representan, de la escena á cops de patata.

Aqueixa indiferencia es causa de que 'ls corchs arriuin al cor del arbre nacional, robantli la vida... y quan l' arbre ha caygut, tothom en fa llenya. Avuy l' astellan los yankis, demá l' astellarán potser, si 'ns veuhen débils, los que 's diuhen mes amichs nostres, perque ab las grans potencias passa com ab los concurrents á certa reunió: Tots eran gent honrada, pero la capa no sortia.

LLICENCIAT VIDRIERA.

Lo Carreter y lo Llangardaix

Apólech que m' explicá
un tranquil de Vilassá.

APROP d' una carretera
arraulit un llargandaix
s' estava prenent lo sol
d' un día fresquet de mars,
Calentó ja 's rabejava
sobre 'l finíssim sorrám,
boy gratantse l' espinada
ab un códol que ha trobat.
Ran seu rodan los carruatjes
fent vía cap á Ciutat,
y ajassats dintre 'ls vehículs
los carreters van cantant:
Ab quina afició n' ascolta
sas canturias l' animal;
un *amateur* al Licéo
no disfruta com ell tant,
perque allí no pot estarhi
ab tanta comoditat;
pro també es ben trist que al mon
lo goig no puga durar:
Un deis carreters l' ovira
desde dalt del carro, y ¡zas!
me li eiziva un cop de tralla
que 'l pobret quedá baldat.
Lo reptil fuig, y s' amaga;
pro al poch rato, ranquejant
corra y pren del carro 'l número,

que li quedá ben grabat.
—Ja 'ns veurém demá las caras
(diu ab rabia 'l llangardaix)
eix carreter tan infame
juro que la pagaré.—
Al día següent lo carro
tornava cap á Ciutat,
y al ovirarlo nostre héroe,
li venen las sanchs al cap,
y diu:—Ara ha arriuat l' hora
de venjarme.—S' hi acostá,
y al tenirlo frech á frech,
fent un esfors colossal
s' agafa ab rabia á la roda
per pogué 'l carro volcar;
mes ¡ay! fet un cataplasma
sota la roda quedá.

* *
Jo á vos altres reaccionaris
l' apólech hi dedicat:
Si lo carro del Progres
intentéu també volcar
perque las sevas xurriacas
'us deixan plens de verdanchs
penséu que la fi us espera
d' eix infelís llangardaix.

L' AVI RIERA.

Bibliografía

La Direcció del acreditat setmanari *Lo teatro regional*
ha tingut la amabilitat de remetrens las següents obras:

Passions funestas drama en tres actes y en prosa ori-
ginal de Conrat Roure y Modest Urgell, estrenat ab
gran éxit en lo teatro Principal en lo dia 17 de Janer
passat;

La fi de Serrallonga drama historich en un acte de
Joseph Aladern estrenat ab éxit en la societat Juventut
Reusense en lo dia 3 de Abril últim.

Tot es mal que mata, comedia en tres actes y en pro-
sa arreglada a nostra escena per lo malograt autor don
Conrat Colomer, estrenada ab éxit extraordinari en la
nit del 28 de Novembre de 1893 en lo teatro de Nove-
tats.

Un devot del pare Kneipp disbarat cómich en un acte
y en vers original de nostra co'aborador D. J. Vila Rie-
ra (L' Avi Riera.)

Buscant lo desconegut comedia en un acte y en prosa
original de D. Enrich de la Selva, estrenada ab molt
éxit en lo teatro Prineipal la nit del 15 Abril últim.

Remerciém degudament los envios.

TALONARIS

PERA

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é
impresos á dugas tintas,
ab l' alegoría de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

VENTAS AL PER MAJOR Y MENOR

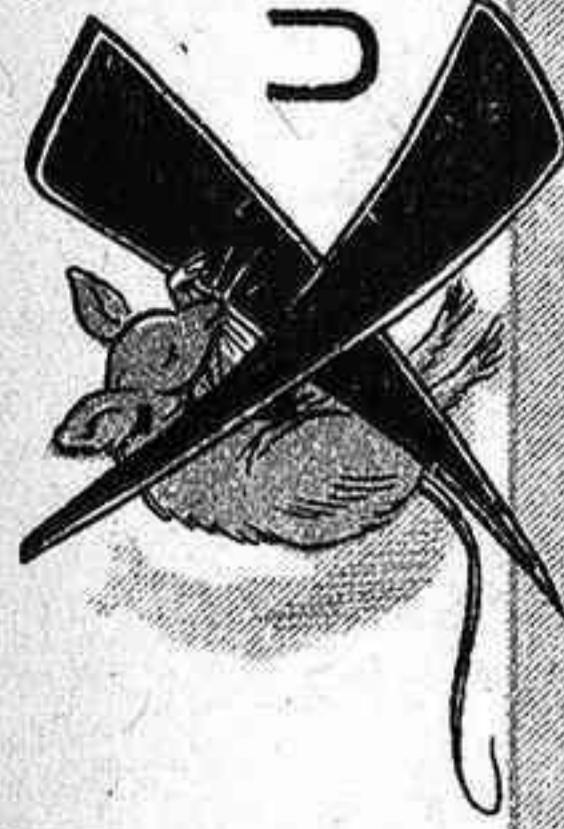
LITOGRAFÍA BARCELONESA

DE

RAMÓN ESTANY

6, Carrer de Sant Ramón, 6 -- BARCELONA

Als senyors Corresponsals de LA TOMASA, llibreters, kioscos y demés
punts de venta se 'ls farà lo desquiento acostumat.

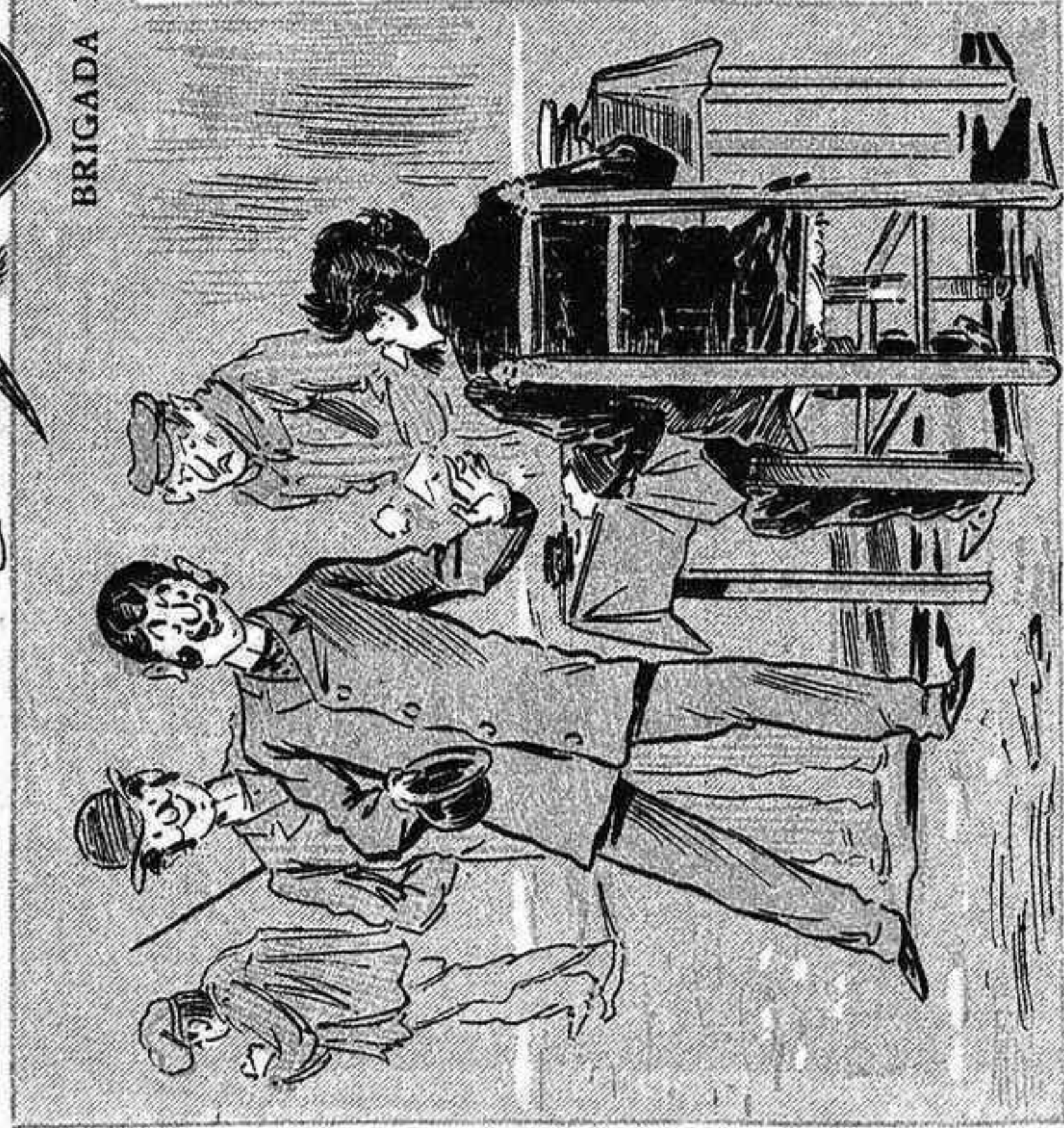

UCLADORS MUNICIPALS

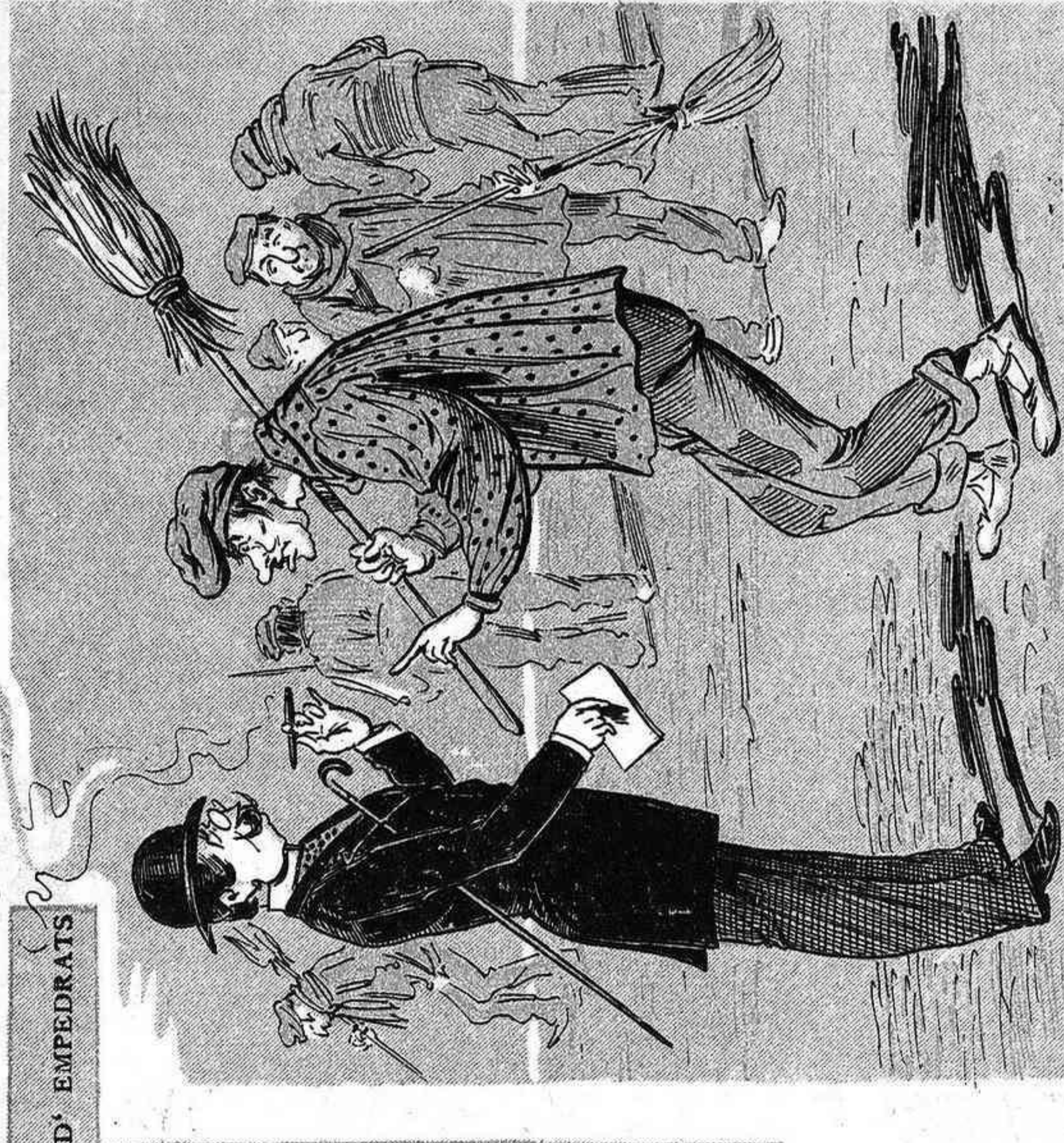
DE UN AJUNTAMENT DE LA XINA

Per J. LLOPART

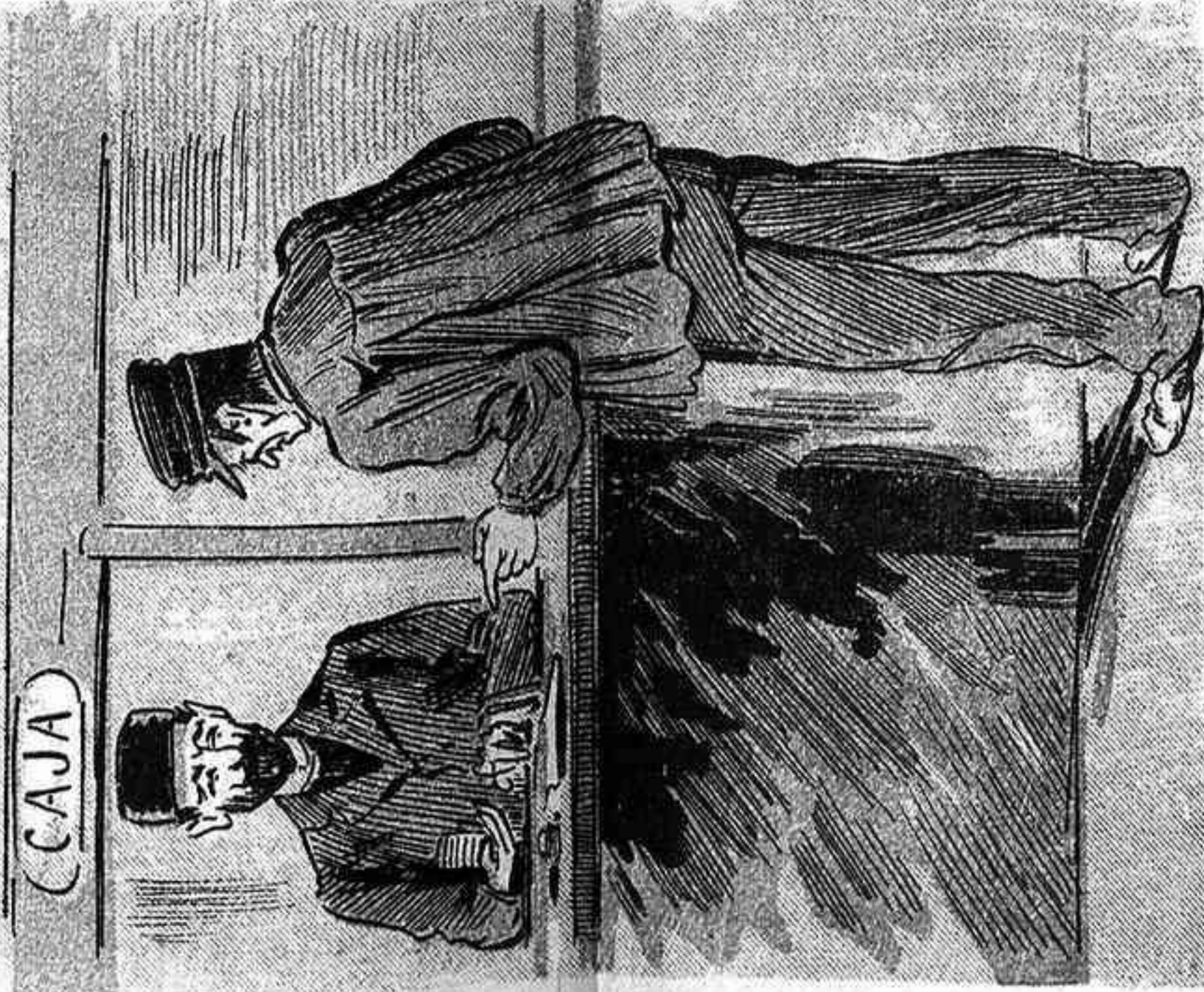
BRIGADA D' EMPEDRATS

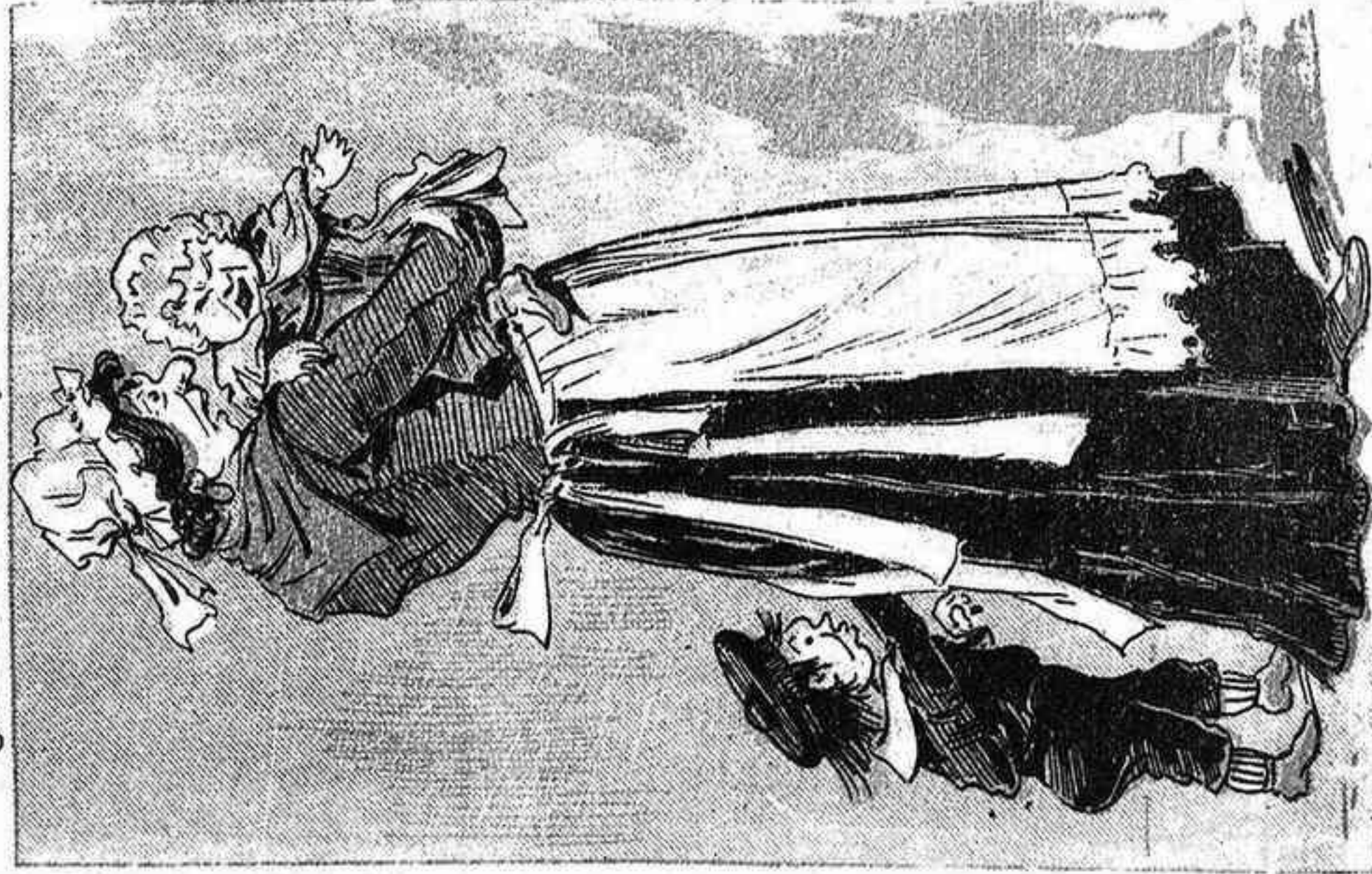
—Jo 'm dich Tiberi Redolinz y lo meu company Pepito de Llauna. Búzquinz á la llizta y veurá que zom recomanatz per cobrar la nómina zemanal á rahó de vuyt ralz diariz!

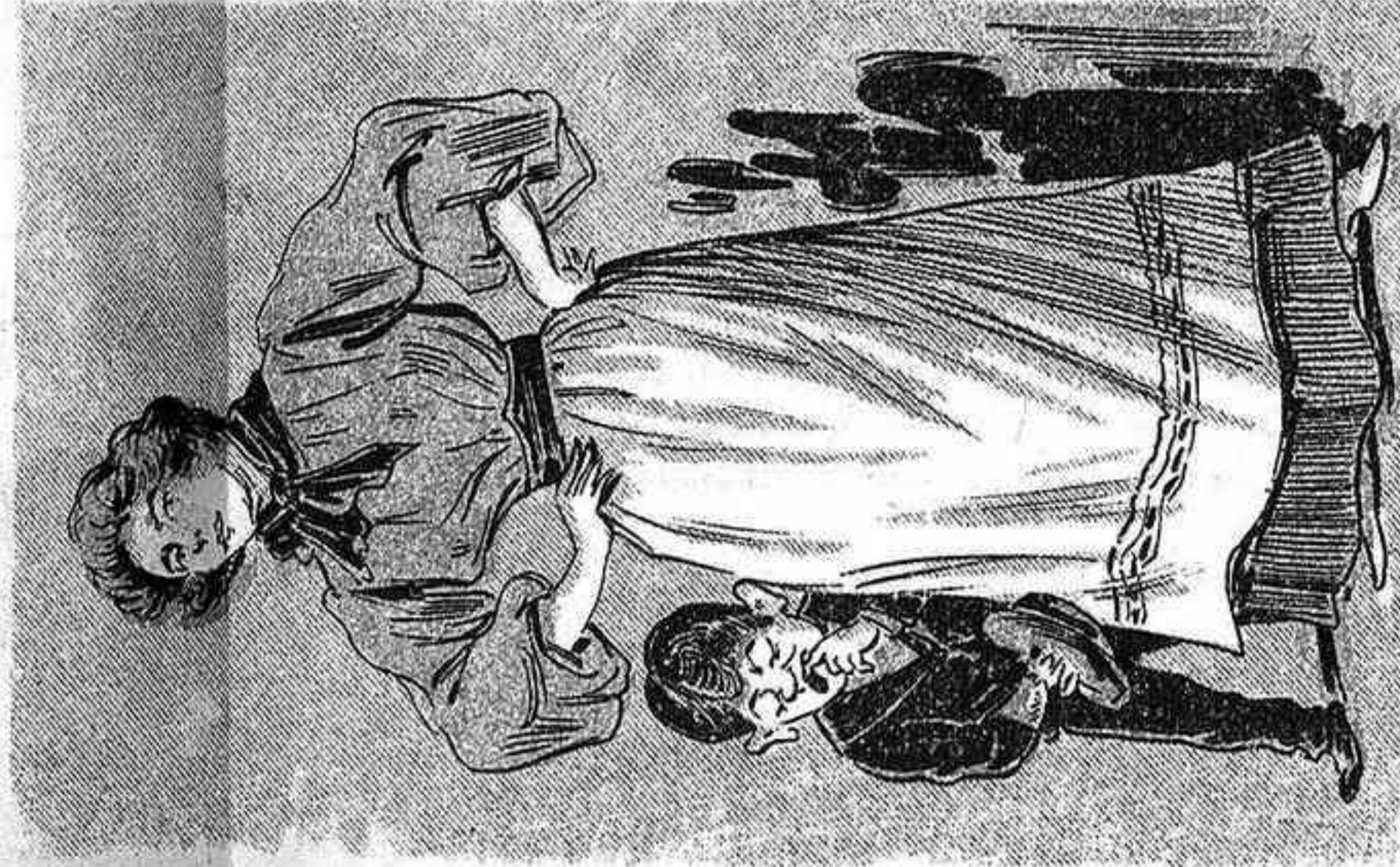
—Peroj si vosté no ha agafat may una escombra!
—Iampoch hi vuydat may cap gabeta ni sé lo que son soldaduras y per xó 'm pagan tots 'ls dias com á escombrador, com á paleta y com á fontanero del Municipi.

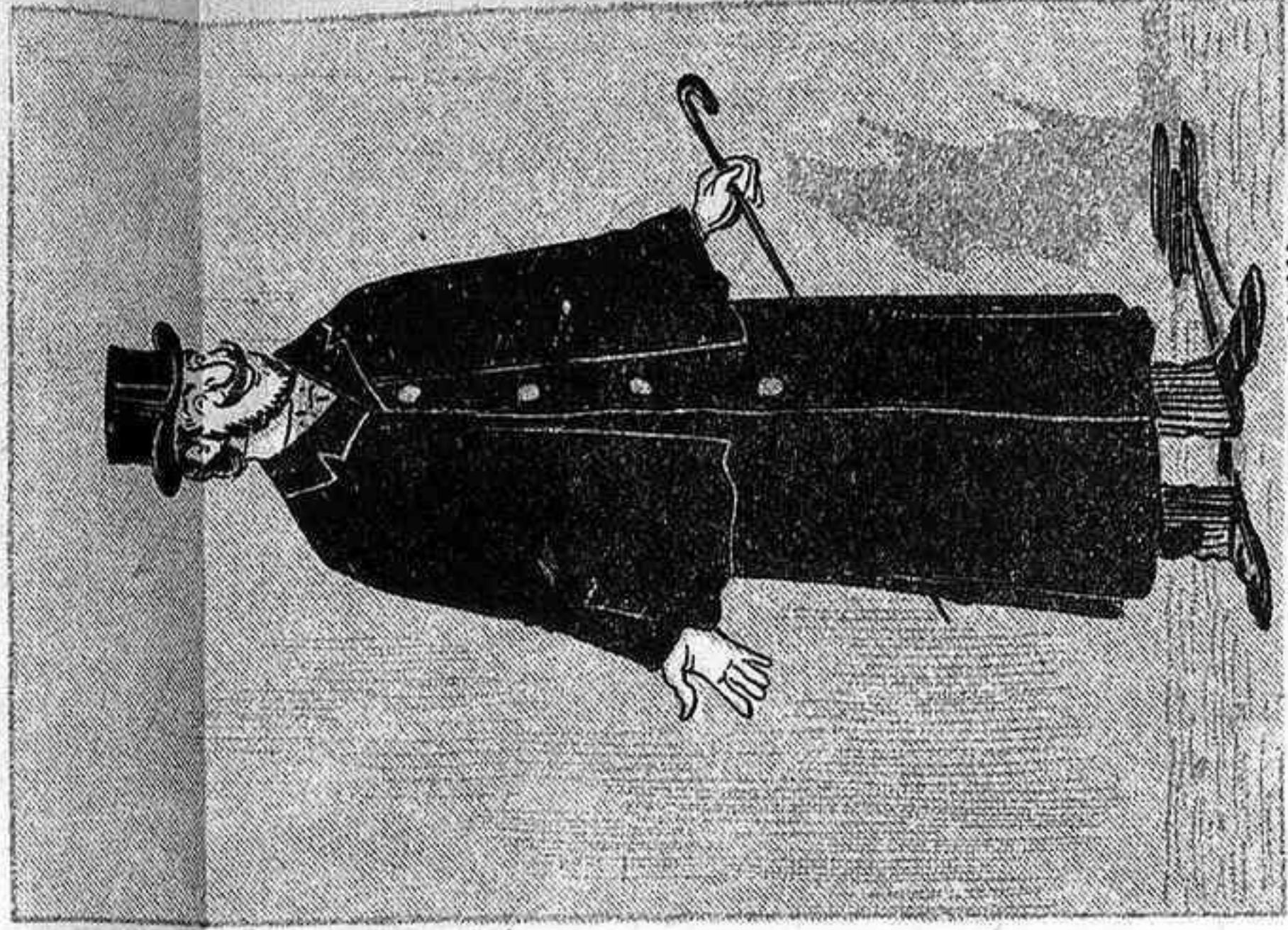
—Aquell senyo qu' are ha cobrat no es pas de la meva colla...
—Com á collas, no crech que 'n coneixi mes d' una: qu' es la colla del arrós!

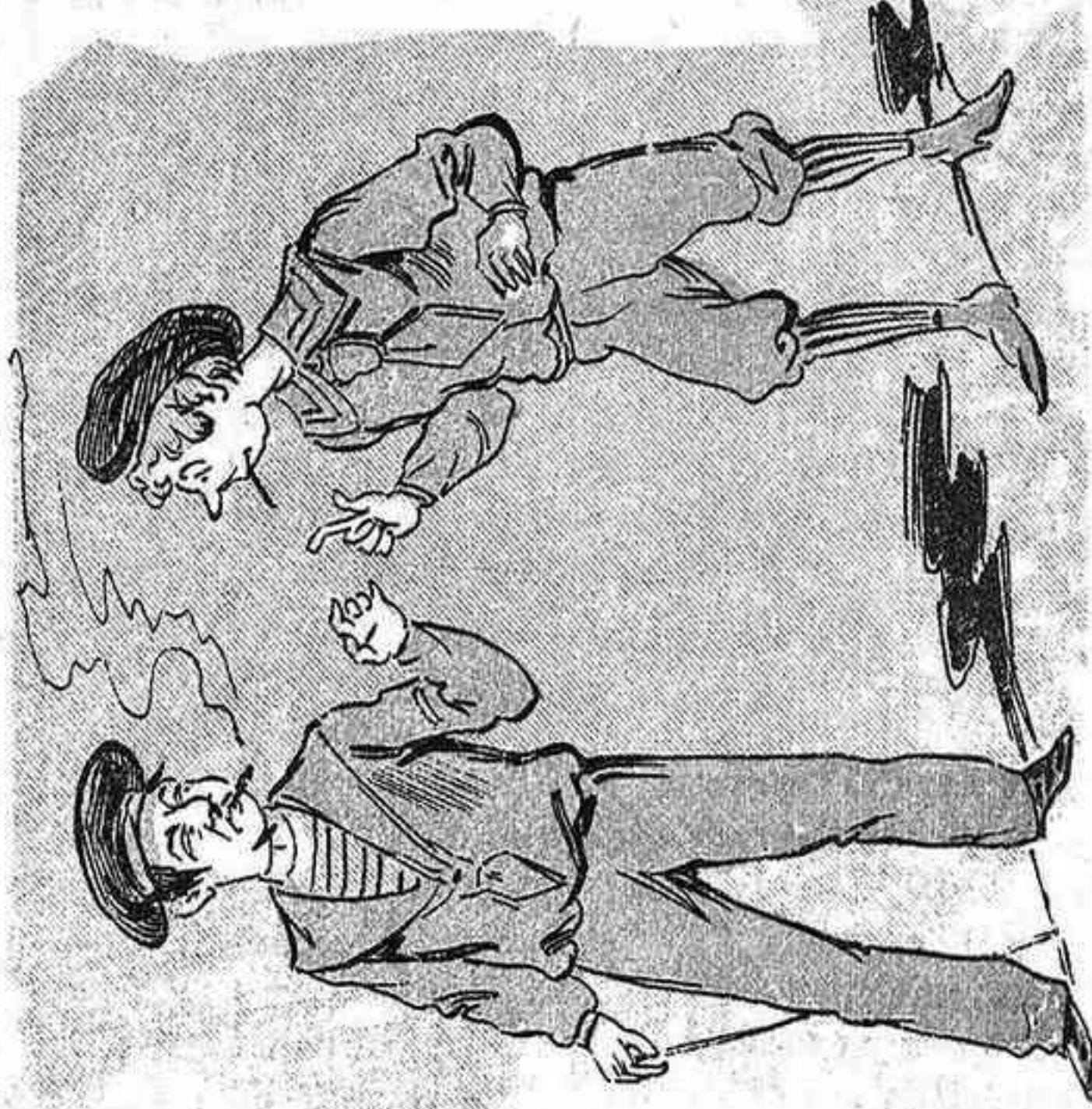
Aqui tenen dos xicotets fills també d' un Concejal: i figuran al Personal ab la paga de burots!

La criada d' un regider és-perant que l' hi paguin á n' en Carítus la nómina de camillero.

Redactor possibillista que firma com á lumpista.

—Jo fumo, porque me 'l guanyo. Finch paga de temporero.
—¡Jo la tinch d' escorxador!

Cobra un sou de fregadoris i ex-baylarina Pitolas: ¡me coneix lo sal-fumant ni may ha fregat rajolas!

CURIOSITATS

LO TIVOLI

Lo nom de «Tivoli» que porta un teatro d' aquesta capital, té son origen en haverse donominat així à la antiga *Tybur* ciutat del reyalme de Italia, instalada à la esquerra del caudalós riu *Teberon*, ahont naxen moltes cascades, y elevada demunt d' una escarpada montanya pintoresca, en qual alsada se disfrutava del hermós panorama de Roma y sos contorns, quals llochs fóren célebres y deliciosos, destacant en lo primer despenyadero el monument de *Tyber*, Procónsul Romá

Aquells llochs dels que s' en han escrit diferents descripcions, recordan encare los fets històrics dels Mecenas, los Horacis, los Properis, los Cátuls, los Zenobis etc.

Distava 31 kilòmetros N. E. de Roma, per 41 grau 57 minut de latitud N. y 10 graus de longitud E, Constava «El Tivoli» de 9000 habitants, sent un lloch festiu y de lloansa pera los romans, que ja gran número de personatjes il·lustres lo construiren per son gust, aixecantihhi temples, edificis, casetas y monumenst que guardavan antigues esculturas y curiositats històriques. Edificaren «El Tivoli» los *idòlatras paganos*.

Tenia edificacions de cinch plisos y carrers molt ben alineats.

Després de la Restauració de Fransa se construiren dos Tivolis à Paris. Lo primer en lo carrer de Clichy, famós *Jardi Concert* anomenat «Jardi Botànich» y el segon al poch temps de desapareixe lo primer. Fou construït per lo cardenal Hipòlit de Este, convertit en parch de delicias, montanyas rusas, circo equestre, torneix, billars y concerts.

En Espanya existeixen actualment 4 teatros de recreo ab lo nom de «Tivoli». En la ciutat del Turia, Vilafranca del Panadés, Vilanova y Geltrú y lo popular de Barcelona, propietat aquet de D. Ignasi Elías primitivament construït en 1862, ab jardí espayós ahont es avuy carrer de Valencia (esquerra del Ensanxe) en el qual ab modesta companyia y preu econòmic se donavan sarsuelas catalanas y castellanias ab dret à consumació. En 1874 se trasladá al lloch actual perteneixent al mateix duenyo, y en qual local renovat en 1880 hi han tingut lloch los mes notables espectacles lírics y ballables, de qual popularitat tanta fama te adquirida *El Tivoli de Barcelona*.

JOSEPH O. MOLGOSA.

Gantarellas

Diuhén que l' amor es cego
y reconech qu' es vritat;
perque si fos lo contrari
no m' hauria ab tu casát.

De nom te poden dir Rosa
mes la cara no li tens;
puig semblas un escardot
que hagi crescút entre fems.

JOAQUIM BERNIS PRUNA

TEATROS

PRINCIPAL

Recordém que quan lo Sr. Llanas s' encarregá de la direcció y empresa d' aquet teatro, digué que per *obras* teatrals no s' espantava y no volia fer preambuts ab sos títols, puig que *obras son amores* y d' *obras* ne tenia un devassall, pero hasta la hora present hem vist defraudadas nostras esperansas, perque entre lo representat y lo que hi ha en estudi, no hi figura ni una sola obra nova y si casi sols lo repertori conegut y hasta petit, del autor-empresari senyor Llanas.

Actualment no 'ns ha dat altres novetats que las comedias dels germans Quintero *La Reja*; y *El dinero de S. Pedro*, que no va en lloch y la proba que ab una sola representació s' ha retirat del cartell.

Si lo Sr. Llanas no cambia de rumbo, mal fi li prevém y ho sentiriam vivament.

Pera 'ls días 18 al 20 del corrent ha anunciat una serie de cinch funcions per la companyia de la eminent actriu senyora Guerrero, la que presentarà las obras que executi, ab lo luxo y propietat ab que ho ha fet en sa darrera gloriosa *tournee* artística. Lo sol anunci de tal aconteixement ha bastat pera que al obrirse l' abono, hagi sigut aquet numerós.

LICEO

Han comensat ab gran activitat los preparatius à fi de que la inauguració pugui tenir lloch lo próxim dissapte ab la ópera nova à Espanya del mestre Giordano *Andrea Chenier*, qual argument te molta semblansa al de la sarsuela espanyola de Carrión y Caballero, titulada *La Marsellesa*.

Ab *Andrea Chenier* hi debutarán las Sras. Ballier, Corsi, y Lucazewska y los Srs. De Marchi Giraltoni, Vidal y Rossi sent concertada per lo mestre Sr. Cimini.

A jutjar per los ensajos, creyém se tracta de un aconteixement musical, ja que será presentada dita ópera ab gran luxo y propietat, per lo que s' ha encarregat lo decorat als mestres en escenografia Srs. Soler Rovirosa y Vilomara y los trajes serán fets baix figurins del expert artista Sr. Labarta.

La ópera que seguirá à *Andrea Chenier* será *I Puritani* pera debut de la Srta. Pinkert y Sr. Bonci, preparantse pera després *Gli Ugonotti* pera debut de la Srta. De-Fonte acompanyada per lo tenor Sr. De-Marchi.

Molt bé 's prepara donchs la empresa Vehils à la que desitjém una serie no interrompuda de triunfos.

ROMEA

Al afortunat *Don Juan Tenorio* ha seguit *El nuevo Tenorio* que 's diu qu' es de Bartrina y Arús y si una obra sola bastava pera fer plens, calculin com haurá estat lo teatro al representarse las dugas obras plegadas. Per lo tant la Empresa Mir y C.^a ha obrat acertadament anant repetint tan extraordinaria funció ja que lo públich *assalta* lo teatro diariament.

Sabém que ha sigut presentada à la Direcció una comedia catalana en 3 actes, original de lo reputat literat y aplaudit autor dramátich, D. Manel Rovira y Serra, titulada *La mel* havent agradat tan extraordinariament sa lectura que ja se tracta de posar la obra desseguida.

Pera després de la comedia del nostre amic S. Rovira y Serra, hi ha en preparació produccions dels coneguts escriptors Srs. Fola, Rivas, Urgell y Godo.

Aixís s' ha de fer, bo y variat.

LA OPINIÓ
DE D. MANEL

Per salvá á la pobre Espánya,
no més hi ha una solució:
Fots porteume 'ls vostres quartos
i feume administradó.

NOVETATS

Dimars passat s' estrenà lo vaudeville en dos actes titulat *Corignan* que es un plat sabrós per los *entusiastas* à la llagosta ab salsa verda y pe'ls aficionats de lo inverosimil.

Segons los cartells, en Paris dita obra ha arribat à la 275ª representació. En Barcelona hi haurà una diferencia molt extraordinaria.

A continuació va representarse per primera vegada entre nosaltres un saynete de Parellada (Meliton Gonzalez) y Colom titulat *Los motes ó el sastre de Alcalá* que sigué molt celebrada per la continuïtat de xistes que en la mateixa hi ha y per observarshi la experta mà del autor de *Los asistentes*. En la execució, molt acertada per cert, s' hi distingí de un modo notable lo jove actor Sr. Simó Raso demostrant ser un actor còmic de punta.

CATALUNYA

Era esperada ab verdadera ansietat la sarsuela *Pepe Gallardo*, majorment sabentse que vindria à dirigir los últims ensajos lo autor de la música R. Chapi, detall que 's reserva sols à obras de verdader éxit.

Per aquesta vegada la direcció del teatro s' ha equivocat puig *Pepe Gallardo* ni per la lletra, ni per la música, mereix la importancia que segurament se creya possehia, puig los Srs. Perrin y Palacios autor de la lletra además de plagiar en *Pepe Gallardo* à *La buena sombra*, no han lo grat fer una labor ni sisquiera regular.

En quant al Sr. Chapi si be ha estat mes afortunat que sos companys, no creyém que la música de *Pepe Gallardo* logrés darli part de la reputació que ab justicia posseheix.

En quant à la oxecusió se hi distingiren los jermans Fernandez y lo Sr. Rodriguez en lo repulsiu personatge d' *esteta* que representa.

GRAN-VIA

Segueix *La buena sombra* sentho de la Empresa y ab molt agrado de la escullida y numerosa concurrencia que diariament hi assisteix.

La companyia durant la pasada setmana ha tingut lo refors del baritono Sr. Barnés que en lo protagonista de *El gallito del pueblo* agrada bastant.

Pera ahir estava anunciat en definitiva l' estreno en aquet teatro de *La Reja* comedia dels jermans Quintero.

Han comensat los ensajos y preparatius pera la sarsuela de Romea y Caballero titulada *El Señor Joaquin*, obra que sigué l' éxit de la temporada passada en lo teatro de la Sarsuela de la Cort.

NOU RETIRO

Moltas vegadas s' ha probat que *nunca segundas partes fueron buenas* y en la passada setmana se veje patentisat una vegada mes en aquet teatro.

A consecuencia del just éxit que 's lográ ab la exhibició del aparato titulat Bargraph, un cop acabat lo compromís ab son propietari, s' ha contractat altre de simi.ar titulat Newgraph y verdaderament es *new* ja que es lo negatiu del *bar*.

La companyia de sarsuela ha suferit alguna variació puig à la Sra. Mesejo ha entrat à sustituir-la la tiple senyora Miquel. Creyém que ab tal canvi se guanyará bastant.

EDEN-CONCERT

Als molts y variats alicients ab que conta aquet acreditat centro de recreo, hi ha que afegir ara un número notable que l' omplen de debó 'ls germans Luipo'd, verdaders atletas que fan prodigis de forsa y destresa ab una facilitat y senzillés no gayre vistas: cada dia son ovacionats.

La Companyia de sarsuela de donya Maria Molgosa, ab los senyors Codina y Domingo dirigint-la, segueix obtenint merescudament lo favor del públich.

Nostre retrato

Publiquem avuy lo de la primera tiple dramática, D.ª Andrea Avelina Carrera, que últimament tan brillant campanya ha fet en nostre teatro de Novetats despenyant lo personatge de Elsa en la opera *Lohengrin* una de sas favoritas y que es la en que feu son bapisme teatral en lo gran teatro del Liceo.

Cantars íntims

Ser ton cabell fora nina
estimada, lo gust meu;
per estamparte ardents besos
y estarm' sempre al costat teu.

Si jo fos aucell, aymada,
te dich la pura vritat:
passaria tot lo dia
en ta finestra cantant.

F. MAS ABRIL

En la secció de «Curiositats» d' un periódich havém llegit lo següent:

«Un subjecte cridat à prestar servey durant tretze dias en lo 126 regiment, à Perpinyá, va demaná que se 'l dispensés del cumpliment d' aquell, fundantse en que era viudo, careixia de bens de fortuna y tenia cinch fills de poca edat; pero no li valgueren las rahons alegadas y fou refusada sa sollicitut.

No poguent deixar sols à casa à sos fillets, y trobantse sense recursos, aquet subjecte va emportarse à la quitxalla al quartel y va parlar al coronel en los següents termes:

—Me veig obligat à portar aquí als meus fills. No tinch diners, y no puch deixar à aqueixas criaturas al carrer, sense pa ab que alimentarse.

Y 'l 126 regiment ha tingut qu' adoptar cinch noys, de dos à nou anys d' edat, qu' están a'lotjats y alimentats ab càrrech als gastos del quartel.»

Es aquet un cas especial digne de tenirse en compte.

Verdaderament se troba en situació mes apurada 'l viudo ab fills qu' es cridat al servey de las armas, que no s' hi trobaria la viuda, quin únich fill tingués d' ingressar en las filas. Com es sabut los fills de viuda se veuen lliures de dit servey.

✱

Lo conegut escriptor y reputat autor dramátich D. Joseph Oriol Molgosa ha tingut à be remetrens l' argument de la ópera *Andrea Chenier* que próximament deu estrenarse en nostre gran teatro del Liceo. Li agraheim vivament l' atenció.

✱

Recomaném als pintors que vulgin executar un acertat *Quadro de la Fam*, que s'arrivin al manicomi de Sant Boy.

En aquet establiment, segons las noticias que dona un diari, los bojos pobres están somesos á una alimentació tan especial, que qui 'ls veu menjar, dupta de si 's tracta de personas, ó de tocinos.

Desde caps de bestiar pudrits y plens de cuchs hasta 'ls ossos mes orfens de carn, tot va á fer feix en lo ventrell dels infelissos assilats de Sant Boy. Ab la particularitat de que ningú millor qu'ells, de l' hora de menjar pot dir-ne *l' hora de las bessas*, porque sembla que quan se dona menjar als coloms que hi ha en lo colomar del esmentat establiment, los bojos pobres se disputan á l' *aranya estira cabells* la bessa, que afortunadament per ells, cau á terra.

Sembla també que 'ls citats bojos en cas de tenirsels de fer una operació quirúrgica no hi hauria necessitat d' aplicarlos los *rayos X*, porque mirats contra claror, se 'ls veu tot lo de dintre, hasta los bessas que menjan y 'ls cuchs dels caps de bestiar que forman part de la seva guisofia.

Lo sosteniment del manicomi de Sant Boy corre á carrech de la Diputació provincial. Ella dirá, si es just que ls dements pobres sian tractats d' aquesta manera ó si algún administrador fa 'l caldo gras per ell.

Si es lo últim, no demanem altre cástich per aqueix empleat, sinó que se 'l someti durant 15 dias á la alimentació dels bojos famulenchs.

Estém segurs de que 'l dia 16, llegiriam la següent esquela:

†
L' administrador del Manicomi de Sant Boy
ha mort reventat.
(Q. D. E. P.)

Sa desconsolada esposa D.ª Mala-vianda, fills D. Capdebé-pudrit y D.ª Bessa, cosins D.ª Tomátechs y D.ª Pebrots bullits, participan als seus amichs y coneguts tan sensible perdua, los suplican que no menjin porquerias, y que se serveixin assistir á la casa mortuoria, provehits d' una ampolla d' aygua de Colonia, porque 'l difunt ha entrat desseguida en descomposició.

Los bojos no anirán al enterro porque s' han tornat mes bojos... d' alegria.

Se suplica la formació d' expedient.

Se 'ns ha assegurat en confiansa per la *policia teatral secreta*, per quin motiu doném la noticia ab la major reserva, que la Sra. Parreño, en vista de la brillant campanya artistica qu' está fent la eminent actriu D.ª Maria Guerrero en varias ciutats extranjerias, se proposa fer també una excursió á las principals capitals europeas ab una companyia catalana de personas majors d' edat, á quin objecte no podrá figurarhi la dameta jove Srta. Domus.

Las obras que 's donarán á coneixe serán: *Tenorios*, *La Suripanta*, *Toreros d' hivern*, *La tornada d' en Garrofa*, etcétera, etc. S' estrenará una comedia de costums *lladresas*, titulada *La Rypinya*, original de un célebre plagiari.

Varios artistas *domiciliats* al Pla de la Boqueria ja han comensat á pintar las decoracions de la obra qu' ha d' estrenarse.

Un detall: No se suprimirá la *conxa*; pero l' apuntador será mut.

Un altre: No 's permetrá que 's tirin patatas.

Son moltes las setmanas que no arriba á aquesta Reacció l' apreciat setmanari «*La Costa de Llevant*»

¿Se tracta d' una deficiencia de Correus ó de un descuyt de la Administració del esmentat periódich?

Desitjaríam saberho.

Anunci d' un periódich local:

«Un señor solo, joven de buena familia, muy formal y de esmerada conducta, quisiera encontrar colocación en casa de una señora, para dentro ó fuera de Barcelona.»

S' hi han fixat: Aquet *socio* vol colocació á casa d' una senyora.

!Oh *criatura* encantadora
que buscas colocació!
fas bé en no volé un senyó
y en buscarte una senyora...
¡Soch de la teva opinió,
pesi á *aquell* gebernadó!

*

L' agencia executiva del districte de Tordera subastará próximament la friolera de 104 fincas per falta de pago de la contribució.

!Ara, ara, ara, ara, sé salvará la Espanya! D' aquet modo entenen la regeneració los nostres administradors.

¡No es tot hu mirarse las cosas ben repapat en un silló, ó cavant los camps al baterell del sol!

*

Lo poeta castellá D. Manel del Palácio, jubilat fá poch y á la forsa pe 'l ministre d' Estat, per tenir la edat reglamentaria, ab motiu de mudarse de casa, ha participat als seus amichs y coneguts lo traslado ab las següents quintillas:

—«*Quien por fuerza se jubila,
si la inacción le horripila
y no quiere apoltronarse,
toma el palo y la mochila
y á caminar ó á mudarse.*

*Esto me dije y de un brinco,
trabajando con ahinco
y encomendándome á Dios,
salté desde AYALA, 5,
á FERRAZ, 42.*

*La casa que abre un cancel,
mas que de la calle al fin
está cerca del cuartel,
y casi parece hotel
y casi tiene jardin.*

*Sin inquietud ni quebranto
alli duermo, como y vivo.
rio y lloro, juego y canto,
y á todas horas RECIBO
y si no recibo, AGUANTO.*

Una cosa ha de xocar als qu' han estat á Madrit. desde el carrer d' Ayala domicili anterior del Sr. Palacio, al ministeri de Estat ahont tenia d' anar cada dia, hi ha uns dos kilometros; del carrer de Ferraz, domicili actual del jubilat, á dit Ministeri, una curta distancia.

Aixó proba que 'l senyor Palacio mentres ha sigut empleat, s' ha hagut de llevar molt demati... ó ha fet molt tart á la oficina.

*

Lo diumenge passat en lo "Circul de Propietaris" de la barriada de Gracia fou representada la humorada inverosimil en un acte de nostre company de Redacció senyor Guasch Tombas y Sr. Dalmases Gil, titulada "Pintura fi de sigle."

Los intérpretes de la obreta, Srta. Verdier y Srs. Mir y Maurici, feren las delicias del públich, sent premiat son acertat treball ab nutrits aplausos.

*

SECCIO DE TRENCA - CLOSCAS

XARADA

Consonant es la segona
la primera n' es vocal;
vegetal tersa girada
y es lo tot un animal

SISKET D. PAILA.

ANÁGRAMA

¿Reparas aquella Tot?
Allí jau lo negociant
de total, de can Massot,
que morí un dia parlant
ab lo mosso de can Clot.

R. CAMPINS.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 6 —Vocal
- 3 2 —Part de la persona
- 3 2 8 —Apellido
- 4 5 2 8 —Part de la persona
- 5 6 4 2 8 —Poble catalá
- 1 2 3 6 8 2 —Per vestir
- 4 2 5 4 2 5 2 —Carre de Barcelona
- 1 2 3 4 5 6 7 8 —Poble catalá
- 1 2 4 5 6 7 8 — » »
- 2 3 2 7 6 2 —Nom de dona
- 3 2 5 6 2 — » »
- 1 2 7 8 —Mineral
- 5 2 7 —Moneda
- 3 6 —Nota musical
- 8 —Consonant

PEPETA CUÑAT ROCA

GEROGLÍFICH

Preu d' Or

D. A

PEPET PANXETA

CANDELABRO NUMERICH

1	2	3	Vocal
1	2	3	Part del Globo
2	8	2	Nom de dona
2	4	2	Un cuadrúpedo
3-2	1-7	3-9	Nom d' home
1 2 3 4 5 6 7 8 9			» » »
	3 2 6		Moneda
	9 6 6 2		Utensili de cuina
	4 9 6		Vejetal
	4 2 6		Mineral en castellá
	9 6 7		Vejetal
	3 9 8		Licor
	3 5 1		En las barcas
	9 4 2		Animal de ploma
	2 6 2		Part d' auell
	1 5 3 4 5		Nom de dona
	1 2 3 7 8 2		» » »
	5 1 7 6 7 2 8 2		» » »
	1 2 3 7 2 8 9		» » home
	5 6 5		Una lletra

E. SANFALINSTRÁ

TARJETA

Rita E. Lleó

DIDA

SANS

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas, lo titol de un aplaudit saynete castellá.

JOSEPH GORINA

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL-LUSTRAT Y LITERARI

Preus de Suscripció:

- Espanya y Portugal, trimestre. . . . . 1'50 pta.
- Cuba y Puerto Rico id. . . . . 2 »
- Extranger id. . . . . 2'50 »
- Número corrent. . . . . 0'10 »
- » atrassat. . . . . 0'20 »

NOTA—Tota reclamació podrá dirigir-se á la Administració y Redacció del periódich, carrer de Sant Ramón, núm. 6, Litografia.

Lit. Barcelonesa de RAMÓN ESTANY
-6, Sant Ramón, 6.- BARCELONA